

מאמר הגאון הגדול רבי ישראל וויינברויב זצוקללה"ה

נאמר בזמן מלחמת עיראק [הנקראת מלחמת המפרץ] ערב פורים

א. "משען ומבטח"

ברחמי שמים המצב שקט בנתיים, אבל ע"פ חשבונות העולם - הסכנה מאותו עריץ התעצם יותר, ומה ששקט כרגע, הוא רק רחמי שמים עלינו בהשגחה פרטית באופן נפלא, וברור שהכל רק מפני החיזוק של הציבור בתורה ותשובה ותפילה, דהלא הכל תלוי אך ורק במעשינו, ואילו דעתו ורצונו של אותו גוי, אינו מעלה ולא מוריד כלל.

ההשגחה המופלאה שראו עינינו בשבועות האחרונים, יש לה לאמץ את לבבינו יותר במדת הבטחון בו ית', ועל ידי כך תהא לנו ישועה שלמה בעז"ה, וידועים בזה דברי קדשו של הגר"א ז"ל (בסידור) בפירוש הלשון "משען ומבטח לצדיקים", דכאשר רוצים משמים להושיע את הצדיק, עושים לנו תחלה מקצת ישועה, ומרגיש שיש לו "משען" - שיכול להשען ולסמוך עליו. ומתוך שהתעלה בדרגת הבטחון, נעשה לו הקב"ה "מבטח" - שמושיעו ישועה שלמה, וזהו פשר הענין בחלק הנס של המגילה, שהמן הרכיב את מרדכי ברחוב העיר, והרי לא הועיל מאומה לעצם ההצלה של עם ישראל מגזירתו של המן, ותיכף אחר מאורע זה שב מרדכי לשקו ותעניתו, וההצלה הגיעה בדרך שתדלנותה של אסתר במשתה היין, אלא תכלית הענין היה בכדי להראות למרדכי וכלל ישראל - שהקב"ה עומד לימינם להושיעם, והוא "משענת" שלהם, והגם שהיו שרויים עדיין בחושך נורא, אבל ראו ניצוץ של אור, והרגישו ש"ה' אורי" העומד לימינם ויכול להושיעם, ומתוך כך נעשה להם "מבטח", והושיעם תשועה שלמה. כן במצבינו אנו, ההשגחה המופלאה שאנו רואים בפרטי פרטות, אין לשער, יש בה בכדי לאמץ את לבנו להשען עליו ית', ומתוך כך יושיענו ישועה גמורה בקרוב.

ב. לרומם ערכו של יום הפורים

והנה מן הראוי היה שנמשיך לומר דברי חיזוק, ולהלהיב הלבבות לתפלה ותורה ותיקון המדות, כפי שעשינו בשבועות שעברו, אבל הפעם נשנה את הקו ונדבר על סגולתו של יום הפורים הקרב ובא, ובודאי שבכחו של קדושת היום לחולל פלאות, על דרך שאמרו (שבת י"א) על 'שבת קודש' - "יכולה היא שתנחם", דעצם קדושת שבת, בכחה להביא ישועה ונחמה, אמנם כמובן שזהו רק כאשר מתייחסים ליום הפורים ברוממות, ומתאימים עצמם אליו, אז בכחו לחולל "ונהפוך הוא" - להפוך את הצרה לישועה, ולצאת מאבל ליו"ט ומאפלה לאור גדול.

ועל-כן נרחיב לפי ערכינו על מהותו של יום הפורים מתוך דברי חז"ל והראשונים ז"ל, ונקוה שיפתחו העינים לחזות בנועם גדולתו ורוממותו של יום קדוש זה לפי השגתינו הפעוטה על-כל-פנים, ולשלול לחלוטין את התפיסה השטחית של הרחוב, וחיזוק של ציבור קטן בזה - בכחו לפעול גדולות ונצורות לכלל הציבור. כללא דמלתא שדברים בעלי ערך רב, אין מוסרים אותו לקטן וסכל, שאין יודע להעריכם כערכם, וכמו פנינים יקרות שאין אדם מוסרו לילד קטן, דהוא ישתמש בהם למשחק פעוט, ומוסרים אותו רק לאדם גדול המבין יקר ערכם, וישמרם שמירה מעולה, כך המועדים הם ימים גדולים ועצומים, שאין לנו מושג כלל בגודל יקר ערכם, וחבל לקחת אותם

עם קטנות הדעת, ולהפוך אותם לימים של מה-בכך. ננסה להציץ מתוך סדק צר, ולראות מעט מן המעט מרוממותו של יום הפורים.

ג. שמחה מתוך עבודה

נפתח בדברי הרמב"ם בביאור הגדרת השמחה במועד, הנה השמחה בחג הסוכות היא מעבר לשמחה שבכל המועדים, דקרא "ושמחת בחגך" נאמר על חג הסוכות, והוא חפצא "זמן שמחתינו", וברמב"ם (סוף הל' לולב) אחר שדיבר על מצות השמחה בחג כלולב ובבית השואבה, ביאר את מצות השמחה בכללה, וז"ל השמחה שישמח אדם בעשית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן - **עבודה גדולה היא**, וכל המונע עצמו משמחה זו, ראוי להפרע ממנו, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב עכ"ל, הגדיר לנו הרמב"ם שהשמחה אינה סתם מצב הנפש, שטוב לו על הלב, אלא היא "עבודה", ולא סתם עבודה, אלא "עבודה גדולה", וכן הגדיר שהשמחה של מצוה נובעת מתוך "אהבת הקל", וזה בודאי לא יתכן בלי עבודה.

ובהלכות יו"ט (פ"ו) ביאר את צורת ה'הנהגה' של שמחה (לא ה'הגדרה') וז"ל כשאדם אוכל ושותה ושמח ברגל, לא ימשוך ביין ובשחוק וקלות ראש, ויאמר מי שיוסיף בזה ירבה במצות שמחה, [דהלא מצות שמחה ברגל הוא בבשר ויין, ויאמר שכל המרבה בשתית יין הוא מוסיף במצוה], שהשכרות והשחוק ה'רבה' וקלות ראש אינה שמחה, אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוינו על ההוללות והסכלות, אלא על השמחה שיש בה עבודת יוצר הכל, שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, הא למדת שהעבודה בשמחה, וא"א לעבוד את השם לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שכרות עכ"ל, כאן שלל הרמב"ם את ה'שחוק' ו'קלות ראש', שאינן חפצא של שמחה כלל, ומצות שמחה היא רק "שמחה שיש בה עבודת יוצר הכל" - שמחה המקושרת עם עבודת הבורא [ולא הגדיר כאן ש'גוף השמחה' היא 'עבודה', וגם לא הזכיר כאן שהשמחה היא מתוך 'אהבת הקל'], ועכ"פ למדנו שאופי השמחה במועד היא שמחה של עבודה, אבל שחוק והוללות ושכרות אינן מסוג זה בכלל. וכן ביום הפורים שיש בו חיוב שמחה מדברי קבלה, צריך להיות דוקא בזה האופן, ולא חלילה כפי שנראה בחוץ.

ד. מתנות לאביונים - 'דומה לשכינה'

ניכנס בעז"ה לבאר קצת את עצם מהותו של יום הפורים, וכשנשכיל לטעום קצת מרוממות היום, יש סיכוי שהלב יסחף לאוירת הרוממות, ויהא לנו אחיזה ב'שמחה' שהיא "עבודה גדולה".

הרמב"ם בסוף הל' מגילה (פ"ב הי"ז) כתב מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האומללים האלו - 'דומה לשכינה', שנאמר להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים עכ"ל. חידש כאן הרמב"ם חידוש לדינא דהגם שמצוות הפורים כולן מדברי קבלה הן, [וכולן מצוות שבין אדם לחבירו] - משלוח מנות לרעהו, וסעודה היא גם כן עם המשפחה דוקא, בכל זאת יש עדיפות למצות מתנות לאביונים על שאר המצוות, ומשום דבזה הוא "דומה לשכינה", דכך היא מדתו של הקב"ה, כמש"כ להחיות רוח שפלים וגו'. ובמגיד משנה שם כתב שאין לכך מקור, אבל "דברי רבינו ראויין אליו".

נגדיר מהו ה"דומה לשכינה" במתנות לאביונים דוקא, הרי בעצם הקב"ה גומל ומטיב לכל הברואים כולן, שכולם מקבלים שפע חיותם והצלחתם ממנו ית', ולמה ה"דומה לשכינה" מתבטא דוקא במתנות לאביונים?

אמנם פירוש הדבר ע"פ דברי הגמ' במגילה (ל"א א') אמר רבי יוחנן כל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו, והמקור מן הנביאים הוא "כה אמר רם ונשא" וגו' וכתוב בתריה "ואת דכא ושפל רוח, להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים" ע"כ, הרי דמדה זו שהזכיר הרמב"ם [להחיות רוח שפלים וגו'] היא מדת ענותנותו. ועל מדת הענוה אמרו בגמ' (עבו"ז דף ב' ב') "ענוה גדולה מכולן", ובערכין (ט"ז ב') אמרו דאפילו תוכחה לשמה וענוה שלא לשמה - ענוה עדיפא עו"ש.

למדנו גודל ערך מדת הענוה על שאר המדות, שאפילו בהיותה ענוה 'שלא לשמה' - גדולה ממדה אחרת שהיא לשמה. ועיין בפ' רוח חיים על אבות (פ"א מ"א) שאם יהא אדם ענו כמשה רבינו ע"ה, היו נותנים תורה על ידו, וכמדומה שכן איתא ב'מדרש עשרת הדברות', ומבואר שמדה זו היא ברום המעלות ממש, שאין מדרגה למעלה ממנה.

ומן המדות שבאדם שהוא כ"צלם אלקים", שמדת הענוה גדולה מכל שאר המדות, יש לנו ללמוד על מדות ההנהגה של מעלה, דהגילוי של מדת הענוה של הקב"ה, גדול ערכה על הגילויים כל שאר המדות. והגילוי הגדול ביותר ממדות הנהגתו ית', הוא לא במה שמנהיג מלאכים ושאר הברואים, אלא במה שמשפיל עצמו כביכול לשמח לבבות נדכאים. שזוהי מדת ה'ענוה הגדולה מכולן', ועל כן העבודה שהיא ביותר "דומה לשכינה", הוא במתנות לאביונים, לשמח לב האומללים, שזהו דבקות במדת הענוה - תכלית גילוי ית'.

ומעלה נוראה זו ניתן ביום הפורים בעצם מצוות היום, ולא בשום מועד אחר, ומכאן למדנו רוממות ערכו של יום הפורים יתר על שאר המועדים, וכאשר ניגש ליום הפורים בתפיסה של גדלות נדע לייקרו, וככל שיגדל יוקר ערכו של היום, כך ימשך הלב לדבוק בו.

ה. "אתה בחרתנו" של יום הפורים

הנה בכל מועד תקנו אנשי כנסת הגדולה במטבע התפלה - "אתה בחרתנו מכל העמים", ועניינו דבכל מועד נפתח סגולה מסוימת בנפשות ישראל, שמחמתה ראויים להיות נבחרים מכל העמים, כמו לדוגמא ב'פסח' - סגולת הזמן לפתוח את כח 'האהבה' שבנפש, ואומרים 'שיר השירים' מתוך ערגה וכיסופין לדבקות בו ית', ובראש השנה - סגולת הזמן לפתוח את כח 'היראה' שבנפש, וכן בכל מועד לפי אופיו וסגולתו, שמצד מעלה זו ראויים ישראל להיות נבחרים מכל האומות. נלמד בעז"ה את מעלת יום הפורים, שבה עם ישראל מובדלים מכל העמים.

הגר"א ז"ל בליקוטו גילה לנו את עומק מעלת היום, הנה ידוע מחז"ל דחנוכה נקבע לימי הלל והודאה, ויום הפורים ליום משתה ושמחה, ומפרש הגר"א ז"ל שם דההלל בשמונת ימי החנוכה, הוא השלמה לשמונת הימים שלא אמרו הלל שלם - ו' ימי פסח ור"ה ויו"כ, [אכ"מ להכנס לביאורו], וה'משתה' ביום הפורים, הוא השלמה ליום הכפורים, שהיה ראוי להיות בו סעודה, דאין לך יו"ט בישראל כיום הכפורים, שהוא יום מחילה וסליחה, ויום שניתנו בו לחות אחרונות (שלחי תענית), אלא שגזרה בו תורה עינוי, ולכן ההשלמה שלו היא ביום הפורים, [וחייבו בו 'בשר ויין',

דאין שמחה ביו"ט אלא בבשר ויין, וברא"ש פ"ז דברכות הוסיף דאין שמחה אלא "בלחם", וכן מבואר במו"ק דף ט', שאף הוא יום של "קבלת התורה", ד"הדור קיבלוה בימי אחשורוש" (שבת פ"ח), ולכן הוא כנגד יום הכפורים, ועל כן אמרו בגמ' (פסחים ס"ח) מר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא כולא שתא, לבר מעצרת ועיוה"כ ופורים, ששלשת ימים אלו הם "קבלת התורה" את"ד.

והנה יום הכפורים גדול מכל המועדים, ומעלת עם ישראל להיות נבדל ונבחר מכל העמים, ניכר בו ביותר משאר המועדים, ויום הפורים יש לו צד השווה עם יוה"כ, שסעודת הפורים באה כהשלמה לסעודת יום הכפורים, ומבואר מכך שבפורים נפתח סגולת הנפש של עם ישראל בדרגה גבוהה ביותר, מעין יום הכפורים, וזהו שכתב הרמב"ם שניתן בו עבודה להיות "דומה לשכינה" במדה הגדולה ביותר – מדת הענוה, וזהו עיצומו של יום, והוא רוממות ה"אתה בחרתנו" של יום הפורים.

ו. כח ה'יציבות' בפורים

נלך בעקבות רבינו הגר"א ז"ל, ונראה צד השווה נוסף בין יום הפורים ליום הכפורים, הנה עיצומו של יום הכפורים הוא יום סליחה וכפרה, ואנן קיי"ל דאין יום הכפורים מכפר אלא עם התשובה, וכתב הרמב"ם פ"ב מתשובה דמתנאי התשובה - שהמתחרט יקבל על עצמו לעזוב דרכיו, עד "שיעיד עליו בעל התעלומות שלא ישוב לחטא זה לעולם", והנה הלשון "עדות" פירושו כענין העדות בבית דין, שהענין נעלם מעיני ה"ב"ד, וכשבאים שני עדים ומעידיו לפניהם, נעשה עובדה מציאותית לפני ה"ב"ד (ולא רק ידיעה מופשטת), ויש על כך כמה ראיות מן הש"ס, ועל דרך זה ה"עדות" של "יודע תעלומות" שלא ישוב לחטא, הוא עובדה, וה'תעלומות' נעשו 'גלויות'.

ונפרש כונתנו, הנה כתיב "מי יעלה בהר ה'", ומי יקום במקום קדשו", הם שני ענינים, א' לצאת מן השפלות ולטפס למדרגה נעלה, ב' להעמיד 'יציבות' להתקיים במדרגה העליונה, ובעל התשובה שנחלץ ועלה ממעמקי החטא, צריך עוד כח מיוחד להחזיק במדרגתו שלא ישוב לחטאו, ולזה מועיל ה'עדות' של בעל התעלומות, שהעמיד נעשה עובדה קיימת, וקיבל 'יציבות' במדרגתו.

ו"יום הכפורים" שהוא יום המסוגל לתשובה, יש בו כח מיוחד זה להעמיד 'יציבות' למדרגת האדם בעבודת התשובה, "שיעיד עליו בעל התעלומות שלא ישוב לחטא לעולם", ובענין זה יש השוואה בין יום הפורים ליוה"כ, שיש בו מהלך של **יציבות**, והדוגמא הפשוטה לכך הוא, במה ש"ימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם", דהרוממות שהשיגו עם ישראל ביום הפורים ישאר לנצח, וזהו מעצם סגולת הזמן, שמה שאדם זוכה להשיג ביום הפורים, נעשה קנין בנפשו, והוא 'השלמה' ליום הכפורים, שבמה שזוכה האדם ליציבות בעבודתו ביו"כ, ה'מכה בפטיש' שלו הוא בסעודת הפורים, שמשריש אותו בעומק נפשו באופן ש"לא יעברו מתוך היהודים".

ז. "ימי משתה ושמחה" – כעין זמן משתה ושמחה לעת"ל

הנה יש לדקדק לשון המקרא "ועשו אותם ימי משתה ושמחה", שעשו את החפצא של היום – "יום משתה ושמחה" ולא שיש חיוב על הגברא לעשות משתה ושמחה, ולא מצאנו לשון זה בשאר המועדים.

נקדים בדברי הגמ' (ע"ז דף ה' א') אלמלא לא חטאו ישראל בעגל לא היו מתים לעולם, והיה מתקיים בהם "אני אמרתי א-להים אתם ובני עליון כולכם" - כמלאכי השרת שאין בהן מיתה, "אכן כאדם תמותון" - מאחר שחטאו חזרו לחיות בני מיתה **כאדם הראשון**. ומבואר שחטא העגל הוא 'מהדורא תנינא' של חטא עץ הדעת, שחזר עליהם גזרת המיתה.

לאחר מכן ביום הכפורים פעל משה רבינו ע"ה בתפלתו [בצירוף התשובה והתענית של עם ישראל] לכפר להם עוון העגל, והיה זאת סליחה גמורה, ונעשה חייץ גמור בינם לבין החטא, אלא שבהיות שהיה חטא כזה שצריך מירוק של יסורים, נפרע הקב"ה לדורות קמעא קמעא כדברי חז"ל. והנה מכיון שהיתה כפרת העוון ביום הכפורים, בהכרח שחל תזוזה ב"אכן כאדם תמותון", והגם שמיתת הגוף במקומה עומדת, עד אחרית הימים ש"יבולע המות לנצח", אבל מיתת הנפש - רשעים בחייהם נקראים מתים - בזה חל 'תחיה', וחזרו ממוות לחיים, ולמדנו מכך שיום הכפורים הוא יום של תחיה, שבכחו להעלות רשע ממצולות החטא ולהחזירו לחיים.

יום הפורים - שיש בו השתוות ליום הכפורים - יש בו גם כן כח התחיה, וכפי שדקדקו חז"ל בגמ' (מגילה י"ד א') דהמקור לקריאת המגילה הוא מקל וחומר, אם כשיצאו משעבוד לגאולה, אמרו שירה [על הים], בנס פורים שיצאו ממוות לחיים לא כל שכן, הרי שבשעת הגזירה היו בגדר "מתים", והישועה היתה - "תחיית המתים" [א.ה. וכך מוכרח, דאל"כ זה ק"ו פריכא, דביצי"מ היה יציאה משעבוד בפועל], וכן מפורש בסוף המגילה שהישועה היתה בריאה חדשה של עם ישראל, דיצאו ממוות לחיים. ועל כן גם נרמזה גזירת 'המן' בפסוק "המן העץ" (חולין קל"ט). דהיה מצב של מוות ממש, כמו בגזרת "ביום אכלך ממנו מות תמות". ובנקודה זו יום הפורים הוא השלמה ליום הכפורים, דביוה"כ בסליחת העון חל תחיה בקומת 'הנפש', וביום הפורים יש ענין של תחיה בקומת 'הגוף', וחל איזה תזוזה ב"אכן כאדם תמותון" גם בגוף האדם.

וזה פשר העובדא בש"ס (מגילה ז') קם רבה ושחטיה לר' זירא, וחזר והחיה אותו, דיום הפורים יש בו סגולת 'תחית המתים' לעצם 'הגוף' של האדם, [ואם כי עצם המעשה נעלם מהשגתינו, ובכל מה שהעלו הקדמונים ז"ל בפירוש הענין לא ירדנו לסוף הבנתו, אבל עכ"פ יש כאן ענין של 'תחית המתים' השייך ליום זה בעצם].

וע"פ יסוד זה נבוא לבאר בעז"ה את לשון המקרא "ימי משתה ושמחה" [שהמשתה ושמחה היא מעצם החפצא של הזמן וכנ"ל], והוא דהנה ידוע בחז"ל שכאשר תהיה ההפקעה הגמורה של מיתת הגוף - בתחית המתים לעתיד לבא, יהיה 'סעודת לויתן' ו'שור הבר' ו'יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית', וזהו עצם החפצא של התקופה, שהיא תקופה של "משתה ושמחה" בעצם, ולא איזה חובת גברא, ועל-כן יום הפורים שיש בו זיקה למהלך תחית המתים [כמו שהקדמנו], הוא יום משתה ושמחה בחפצא ודו"ק. הנה יש לנו כבר יוקר אחר בסעודת הפורים !

ח. עומק עבודת "להחיות רוח שפלים" בפורים

ע"פ היסוד הנ"ל [שהפורים יש בו זיקה למהלך של תחיית המתים], נשכיל להבין ביתר עומק את דברי הרמב"ם הנ"ל (אות ד') בענין מעלת 'מתנות לאביונים' - להיות "דומה לשכינה", דהנה הנהגת ענותנותו של הקב"ה "להחיות רוח שפלים" מתגלה בתקפו בתחית המתים, שהרי אין לך שפל יותר מן המת המוטל בקבר, ואם גילוי

הענוה הוא הגדול ביותר מכל הגילויים - דמדת הענוה גדולה מכולן וכנ"ל, הרי תחית המתים הוא שיא הגילוי של מדת הענוה, ומה שתחית המתים עומד בראש הסולם של רבי פנחס בן יאיר (ע"ז דף ב'), אינו רק מפני הפלאות הגדולות שבכך, המוכיחות "כי אני אני הוא אני אמית ואחיה", אלא עיקרו הוא הגילוי הגדול ביותר של דרכי הנהגתו ית', דהוא השיא של מדת הענוה, שהיא בעצמה גדולה מכל המדות.

ולכן יום הפורים שעיצמו של יום הוא מהלך של "תחית המתים", ניתן בו עבודה להיות "דומה לשכינה" בגילוי של ענוותנותו - "להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים" ע"י מצות מתנות לאביונים.

עבודת ה'שתיה' ביום הפורים

הנה מצות שתית יין בפורים הוא חלק ממצות הסעודה, כמבואר ברמב"ם (פ"ב ממגילה ה"ט"ו) כיצד חובת סעודה זו, שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, וישתה יין עד שישתכר וירדם בשכרותו עכ"ל, וכן מבואר מעובדא דרבה ורבי זירא שקיימו לבסומי בתוך סעודתם. ואחר ששמענו את דברי הגר"א ז"ל שהסעודה של יום פורים הוא 'השלמה' ליום הכפורים, נבאר את ענין השתיה שבסעודה, במה הוא השלמה ליום הכפורים.

הנה טבעו של עולם הוא שחפץ יקר וחשוב אין אדם מוותר עליו בנקל, רק עבור תשלום יקר מאוד, וכ"ש כשמדובר על גופו של האדם, אינו מוכן לוותר על אצבע קטנה עבור כל הון, וכחות נפשו על אחת וכמה וכמה, ובפרט כח הדעת שהגדירוהו חז"ל (נדרים מ"א א') שזה כל מהותו של האדם, שאם אין לו דעת אין בו כלום, ובלשונם "דא קנית - מה חסרת, דא חסרת - מה קנית" יעו"ש, [היינו דאדם חברותי המעורה בחיי החברה ומצליח בסביבתו, אבל אינו "בר דעת" - אין בו בעצם כלום, והוא ריק מתוכן לגמרי, מאידך אדם שאינו מוצלח במילי דעלמא, ויש לו קשיים בחיים, אבל ה'דעת' הוא המושל בכיפה אצלו, הוא אדם שיש לו הכל, לא רק שכח זה שקול כנגד הכל, אלא דא ביה - כלא ביה], הרי בודאי שלא יסכים האדם לאבד את כח זה בשום אופן, דזהו כל מהותו ויישותו, ומה שרק תתן לו, אין לו בעצם מאומה, דהלא "דא חסרת - מה קנית"?

זהו הצורה האמיתית של אדם שחי בערכים הנכונים, שלא נמשך אחר חיי הבל דהאי עלמא, אלא החיים בה' הידיעה הם חיים שמימיים, הוא היודע להעריך נכונה את סגולות נפשו, ולא יהא מוכן לוותר על סגולה נפשית אחת בשום פנים ואופן, ובפרט לא על 'כח הדעת', שהוא מהותו של האדם, החובק את כל כחותיו וסגולותיו [העולם כיום חי באוירה של 'זלזול', כל דבר איבד את ערכו, הן במילי דעלמא, ונמשך גם למילי דשמיא, שאין מייקרים תפלה, ואין מעריכים שעת לימוד, או קיום מצוה לעשותה בהידור ובשמחת לבב, וכמו כן אין אדם מעריך נכונה את סגולות נפשו, ואם היה יודע גודל ערכם היה יודע לנצלם כראוי].

והנה חז"ל הק' חייבו את האדם ביום הפורים לשותות "עד דלא ידע", לפי דעת הרמב"ם [ועוד] הוא כפשוטו שמגיע למצב של שינה ואיבוד הדעת ממש, דהישן כשוטה דמי (ירושלמי, הובא בתוס' ב"ק דף ד'), דכל הקומת אדם הרוחני שלו פורח מן הגוף, זהו 'הויתור' הגדול ביותר שנדרש מן האדם, לאבד לזמן מה את כל מעלת האדם שלו, ומי שיודע מהו מדת הדעת [שזהו כל הפנים של מעלה], לא יעשה זאת בקלות, מתוך הוללות וסכלות. ואם האדם בכל זאת מוכן לוותר על כח הדעת שלו לכבוד קונו כצווי חז"ל הקדושים, ישלם לו השי"ת מדה כנגד מדה,

שלעומת הויתור שלו לסלק את כח הדעת מן הגוף, אדרבא ישרישו את כח הדעת בעצם גופו, בתת-ההכרה שלו, שיהא גוף הנמשך לקדושה, וזהו שיא היציבות של האדם בעבודתו, דאין כבר מלחמה בין הגוף והנפש, אלא שניהם תאמי-צביה הנמשכים לרצון ה'.

ומה שהתבאר (אות ז') דבורים יש מהלך של "תחית המתים" של הגוף, כהשלמה לתחית המתים של הנפש ביוה"כ, מתקיים בענין זה, דהגוף העכור מקבל חיות של קדושה, זהו ציור הדברים לפי מיעוט השגתינו, כמציץ מתוך סדק כמחט של סדקית.

ואף כח ה"יציבות" שחל בפורים כהשלמה ליוה"כ [שהתבאר לעיל אות ה'] מקבל עתה משמעות מעשית, שכל עוד הגוף נמשך לחיי חומר, לא נקבע עדיין יציבות הנפש כהוגן, דהגוף מושכו לכוון אחר, וכמאה"כ "ואכלת ושבעת וגו' פן יפתח לבבכם וסרתם" וגו', וממילא עבודת האדם ביום הכפורים להעמיד יציבות נפשו בתשובה ועבודת ה' "שלא ישוב לחטא לעולם" - אינה מוחלטת, ורק בפורים שגם 'הגוף' נקבע בקדושה ונמשך לעבודת ה', מגיע לשלמות יציבותו בעבודה, ו"יקום במקום קדשו" בקביעות גמורה, זהו ההשלמה של סעודת פורים ליום הכפורים, וה'מכה בפטיש' של עבודת יו"כ הוא ה'שתיה' שבסעודת הפורים, זהו פלאות כחו הנשגב של יום הפורים.

בני-תורה שהתורה היא צפור נפשם, וחפצים לדעת בכל דבר את המבט של התורה עליו, יש להם להביט על יום הפורים ברוממות אחרת, והנה בחג הפסח יודעים מה לעשות, ובחג השבועות כל-שכן שיודעים בהיכלי הישיבות את דרכי ההנהגה בו, אבל ליום הפורים נגשים כעוורים, ומשום שלא יודעים מהו פורים, עתה אחר שקיבלנו איזה מבט של רוממות, נקוה שידעו לנצל את היום כראוי, והשמחה תהא מתוך 'עבודת הא-ל', כמבואר בדברי הרמב"ם שפתחנו בו.

ויש לדעת עוד, שיום פורים בהיותו יום של "הדור קיבלוה", הרי הוא מסוגל לזכיה מופלגת בתורה, ונבאר הענין ע"פ הנ"ל, דהנה במטבע ברכת 'אהבה רבה' יש לכאורה כפל בקשות "ותן בלבנו להבין ולהשכיל" וכו', וחוזרים ומבקשים שנית "והאר עינינו בתורתך", אמנם פירושו דאחר שהגיע האדם כבר אל תכלית הלימוד "להבין ולהשכיל וכו' לשמור ולעשות ולקיים", שוב צומח מזה מדרגה אחרת בתורה - "והאר עינינו בתורתך", הארה מחודשת, השגה אחרת, רקע אחר של תפיסה בדברי תורה, ועל כן ביום הפורים ש'הגוף' נקבע בקדושה, ואברי 'המעשה' נמשכים לקדושה, על ידי כך זוכים להארת עינים מיוחדת בתורה.

חבל שציבור של בני תורה יתנהגו בקטנות, ויקחו את השמחה של 'עבודת הקל', ויעבירוהו למושגים של הרחוב, שהוא פשוט "תינוק שנשבה", שלא למדו הסוגיות מעולם, תלמיד חכם צריך להיות שונה בהילוכו, שונה באכילתו, שונה בכל מהותו.

יתן ה' שנזכה להעריך את יום הפורים כערכו, ולנצל את כל סגולות היום, והצרה והיגון של עם ישראל יהפוך השי"ת לשמחת עולמים.